

Studijní a vědecká
knihovna
v Hradci Králové

STRATEGIE

rozvoje knihoven
Královéhradeckého kraje na léta

2024–2028

OBSAH

Úvod	3
Knihovny Královéhradeckého kraje	4
SWOT analýza současného stavu systému knihoven Královéhradeckého kraje	4
Vize knihoven Královéhradeckého kraje	5
1. Služby knihoven pro veřejnost	6
2. Knihovní fondy	8
3. Prostory a vybavení knihoven	10
4. Služby knihoven knihovnám	13
5. Digitalizace a využívání digitálních knihoven	16
6. Propagace	18
7. Advokacie	20
Hodnocení strategie	22
Seznam zkratk	22
Autorský kolektiv	23

Název	Strategie rozvoje knihoven Královéhradeckého kraje na léta 2024–2028 (volná příloha knihovnicko-informačního zpravodaje Ú nás, č. 1/2024)
Sestavila	Mgr. Petra Řoutilová
Vydavatel	Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové
Jazyková korektura	PhDr. Pavla Colebourn, Ph.D.
Rok vydání	2024
Počet stran	23
ISSN	0862_9366
ISBN	978-80-7052-163-2
Tiskárna	AD reklama, s. r. o., Trutnov
Grafický návrh obálky	Mgr. Jakub Škuta
Počet výtisků	600
Určeno knihovnám Královéhradeckého kraje.	

Úvod

Tato strategie navazuje na předchozí dokument *Koncepce rozvoje knihoven Královéhradeckého kraje na léta 2019–2023*¹ a je v souladu s celostátní *Koncepcí rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030*² a *Strategií kultury a památkové péče Královéhradeckého kraje*³.

Na její tvorbě se podíleli zástupci knihoven Královéhradeckého kraje i zástupce z Krajského úřadu.

Strategie určuje hlavní oblasti, kterými se budou knihovny našeho kraje nejméně po dobu příštích pěti let intenzivně zabývat. Jednotlivé prioritní oblasti vzešly ze SWOT analýzy, na jejímž základě byly vyhodnoceny silné a slabé stránky knihovnictví našeho kraje společně s příležitostmi a hrozbami.

Prioritní oblasti:

- Služby knihoven pro veřejnost
- Knihovní fondy

- Prostory a vybavení knihoven
- Služby knihoven knihovnám
- Digitalizace a využívání digitálních knihoven
- Propagace
- Advokacie

Jednotlivé prioritní oblasti v této publikaci popisují výchozí situaci (kde se nyní nacházíme), strategické cíle (kde bychom chtěli být v roce 2028), opatření (jednotlivé kroky, které povedou k cíli), implementační tabulku (opatření, jak jednotlivých cílů dosáhnout) a indikátory úspěšné realizace (podle čeho se pozná, že bylo cíle dosaženo). Vyhodnocení minulé koncepce ukázalo, že indikátory koncepce úspěšně plnily především pověřené a profesionální knihovny. Neprofesionální knihovny se téměř nezapojily. Z tohoto důvodu je potřeba se v příštím období více zaměřit na neprofesionální knihovny a zmapovat jejich potřeby.

¹ *Koncepce rozvoje knihoven Královéhradeckého kraje na léta 2019–2023*. 1. vydání. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, 2019. 16 stran. ISBN 978-80-7052-132-8. Dostupné též z: https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Sluzby-knihovnam/Koncepce-kraje-Volna-priloha-1_2019.aspx

² *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030: knihovny – pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. 86 stran. ISBN 978-80-7050-734-6. Dostupné též z: <https://ipk.nkp.cz/docs/koncepce-rozvoje-2021-2027/koncepce-rozvoje-knihoven-2021-2027/view>

³ Dostupné z: <https://www.prokreativitu.cz/>

Knihovny Královéhradeckého kraje

Krajský systém knihoven je v Královéhradeckém kraji stabilizovaný, jeho fungování bylo podpořeno Koncepcí rozvoje knihoven Královéhradeckého kraje na léta 2019–2023 a celostátními standardy k organizaci regionálních funkcí knihoven. Poskytovateli regionálních služeb jsou Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové ve funkci krajské knihovny a městské knihovny v oblastech Hradec Králové, Jičín, Náchod, Kostelec nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov ve funkci pověřených knihoven. V oblasti Jičín a Trutnov jsou regionální funkce centralizovány do pověřené knihovny, v ostatních oblastech je střediskový systém a na výkonu

regionálních služeb se podílejí vybrané městské knihovny. Konkrétní podmínky pro fungování regionálních služeb byly sjednány ve smlouvách o přenesení regionálních funkcí mezi krajskou knihovnou a pověřenými knihovnami. Příjemci regionálních služeb jsou knihovny registrované Ministerstvem kultury, jejichž seznam je součástí smlouvy o přenesení regionálních funkcí.⁴ V kraji bylo v roce 2022 celkem 398 veřejných knihoven včetně jejich poboček zřizovaných městy a obcemi, a k tomu 29 speciálních knihoven. Úbytek knihoven mezi lety 2018–2022 byl 16 knihoven. Úbytek se týkal především vesnických knihoven.⁵

SWOT analýza současného stavu systému knihoven Královéhradeckého kraje

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">Legislativní podpora v knihovním zákoněVytvořený systém (sít) knihovenExistence celoživotního profesního vzděláváníAutomatizace knihovních procesůSystém meziknihovních služebRovný přístup k informacím pro všechnySystematická práce s dětmi a mládežíExistence bezpečného prostoruSystém pomoci knihovnám (RF) – metodika a pomocVysoká míra osobního zaujetí zaměstnanců knihovenBohatství informačních zdrojůOchota ke spolupráci v rámci komunityNabídka neformálního vzděláváníSchopnost reagovat na vzdělávací potřeby školKreativita, sebereflexe (např. benchmarking) a zájem o růst a změnu	<ul style="list-style-type: none">Nedostatečné finanční zabezpečení knihovenNedostatečná vzájemná komunikace knihoven se zřizovatelemMalá prestiž knihovnické profeseNedostatečná informovanost o některých službách mezi knihovnami (MVS, CPK, e-zdroje)Nedostatečná aktualizace knihovních fondůNemožnost rychle reagovat na vývoj informačních technologií, zastarávání tradičních knihovních systémů a katalogů knihovenNedostatečné prostorové zajištění činnosti knihovenSnižující se počet zaměstnanců s knihovnickým vzděláním

⁴ *Výroční zpráva o výkonu regionálních funkcí v knihovnách Královéhradeckého kraje v roce 2022.* Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna, 2023. 54 s. Náklad neuveden. Dostupné též z: https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Sluzby-knihovnam/Programy-podpory/Kralovehradecka_zprava_RF_2022.aspx

⁵ *Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2022.* Statistická ročenka. 1. vydání. Hradec Králové: Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, 2023. 22 stran. ISBN 978-80-7052-162-5. Dostupné též z: https://svkhk.cz/Pro-verejnost/E-knihy-vydane-SVK-HK/Statisticka_rocenka_2022_fin.aspx

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Finanční podpora Královéhradeckého kraje nad rámec běžných rozpočtů (např. Bookstart, krajská soutěž knihoven, dotace na rekonstrukce a vybavení knihoven) • Rozvoj funkční gramotnosti obyvatel • Možnosti celoživotního vzdělávání obyvatel • Propagace a spolupráce v rámci větších územních celků (mikroregiony a další) • Sdílení a vzájemné zpřístupňování fondů a informačních zdrojů (např. CPK, digitální knihovny...) • Zájem o růst a změnu • Zapojení knihoven do systému školního a mimoškolního vzdělávání • Nárůst informačních zdrojů a úloha knihoven při orientaci veřejnosti v informačním prostředí • Prodlužování lidského věku, nárůst objemu volného času, osamocení a potřeba kontaktu • Spolupráce s jinými subjekty a médii (rádio, televize, stream, YouTube) na zvýšení prestiže četby ve společnosti • Posílení on-line služeb • Rozvoj místních komunit a podpora integrace cizinců • Lepší reflexe potřeb knihoven Národní knihovnou • Propagace činností a aktivit knihoven • Spolupráce knihoven s dalšími paměťovými institucemi 	<ul style="list-style-type: none"> • Snižování finančních prostředků od zřizovatelů a v dotačních programech • Finanční náročnost trvalého uchovávání digitalizovaných a elektronických dokumentů • Nedostatečné mzdové ohodnocení a zvyšující se věkový průměr pracovníků knihoven • Nedostatečná informovanost partnerů o nabídce mimoškolního vzdělávání v knihovnách • Nedořešená problematika autorského zákona, knihovního zákona, zákona o elektronických tiscích a tiskového zákona • Nedořešená problematika MVS na celostátní úrovni • Nezájem zřizovatelů, lokálních politiků a občanů o služby knihoven • Konkurence ostatních institucí v poskytování volnočasových aktivit • Pokles zájmu o tradiční služby knihoven • Aplikace evropské legislativy do práce knihoven • Konkurence komerčních poskytovatelů elektronických služeb

Vize knihoven Královéhradeckého kraje

Knihovny jsou příjemná, vlídná, inspirující, podporující, kulturní a vzdělávací nebo vzdělávací bezbariérová centra celoživotního neformálního vzdělávání, posilují místní komunity, poskytují prostor k setkávání a spolupráci a respektují genia loci každého konkrétního místa. Nejen velké

knihovny, ale i některé menší mají moderní story či vybavení a disponují vyspělými technologiemi včetně umělé inteligence. Partnerství knihoven, škol a paměťových institucí je samozřejmostí. Knihovníci jsou vnímáni jako specialisté ve vzdělávání a v poskytování informačních služeb.

1. Služby knihoven pro veřejnost

Východzí situace

Služby pro veřejnost jsou posláním a smyslem činnosti veřejných knihoven. Knihovny v kraji úspěšně zdokonalují své tradiční služby a rozvíjejí elektronické služby či služby ve virtuálním prostoru. Z této oblasti přišly výzvy a inspirace během dvou letech covidové pandemie, kdy došlo ke skokovému vývoji některých služeb i k hledání netradičních řešení. Knihovny rozšiřují svou činnost zejména v oblasti kulturních a vzdělávacích pořadů, jejichž návštěvnost vzrůstá. Budují též kreativní dílny, a dávají tak prostor aktivitě svých návštěvníků, což byl i jeden z cílů předchozí koncepce. Zdůrazněny jsou potřeby komunity, kontaktu s regionem (znalost místa), propojování různých kulturních aktérů a spolupráce se školami. Samozřejmostí by měl být rovný přístup, tedy služba všem bez rozdílu, což ale není lehký úkol. Každá cílová skupina, ať už se jedná o osoby s různým druhem zdravotního omezení, o znevýhodněné skupiny v místní komunitě, či o cizince, má svá specifika. Podle celostátního průzkumu bezbariérovosti knihoven se situace zlepšuje jen pomalu a doufáme, že k posunu napomohou i aktuální programy na podporu výstavby a rekonstrukcí knihoven. Některé knihovny kraje tyto programy zcela jistě využijí. Vzorem v adaptaci na neočekávanou situaci byly knihovny v roce 2022, kdy vypukl válečný konflikt na blízké Ukrajině. Knihovny v kraji se bleskově přizpůsobily a nabídly adekvátní služby potřebné pro nově přichozí. Priority se tedy v minulém turbulentním období (pandemie, válka) musely flexibilně posouvat a knihovny především reagovaly na aktuální situaci. Některé cíle v oblasti služeb jsou však trvalého charakteru a některé se i přes náročné období podařilo částečně splnit. Nové výzvy se nacházejí v mnoha oblastech včetně rychlého vývoje technologií (např. AI).

Strategické cíle

Pokračovat ve směřování k **bezbariérové knihovně**, která má nabídku pro všechny cílové skupiny a vytváří podmínky pro jejich vzájemné propojení.

Prohlubovat **vzdělávací služby**, zaměřit se na partnerství se školami, usilovat o akreditace programů, pokračovat v systematické péči o čtenářskou, informační a mediální gramotnost včetně kritického myšlení dětí a dospělých.

Reagovat na vývoj moderních technologií (umělá inteligence, propojená data), zachovat otevřenost knihoven vůči změnám a zavádění nových nástrojů a udržet relevanci knihoven vzhledem k měnícím se potřebám uživatelů. Rozšiřovat nabídku **on-line služeb**.

Dále rozvíjet **komunitní služby** – aktivovat a propojovat komunitu, hledat společná témata, participaci, pomáhat rozvíjet vztah k místu, regionu, kde knihovna působí.

Zajišťovat a vylepšovat základní knihovnické služby. Zajišťovat **informační služby** a rozšiřovat jejich nabídku o zprostředkování poradenství v různých oblastech včetně informací z veřejné správy.

Podporovat mentální představu knihovny jako veřejného prostoru – **Knihovna je Vaše místo** – tedy umožňovat vlastní aktivity a seberozvoj čtenářů a návštěvníků.

Opatření

- Využít aktuální dotační programy na úpravu prostor a pořízení potřebného vybavení k zajištění bezbariérovosti, nabízet akce pro všechny cílové skupiny včetně těch se specifickými potřebami či jinými jazykovými a kulturními potřebami, sledovat v průzkumech spokojenosti (podle standardu) i v běžné práci skutečné a aktuální potřeby uživatelů.⁶

⁶ Standard VKIS od roku 2024 zavádí služby pro uživatele se specifickými potřebami jako nový parametr optimálního fungování knihovny.

- Vytvářet partnerství se školami, akreditovat vytvářené vzdělávací programy, nabízet lekce čtenářské, informační a mediální gramotnosti, pracovat se školními skupinami i poskytovat individuální podporu uživatelům, pracovat s uživateli včetně seniorské veřejnosti v oblasti digitální gramotnosti, pracovat s celými rodinami – podpora čtení u nejmenších dětí (např. zapojením do projektu S knížkou do života), ve vzdělávání dospělých nabízet a akcentovat kromě literatury a gramotností celospolečenská témata a podporu demokratické a občanské společnosti.⁷
- Inovovat on-line služby s využitím nových technologií, nabízet varianty klasických služeb v režimu 24/7. Integrovat e-knihy a další elektronické a digitalizované zdroje jako běžnou součást fondu knihovny dostupnou kdykoliv a odkudkoliv. Umožnit on-line registraci uživatelů pro přístup k elektronickým zdrojům a on-line službám knihoven, nejlépe prostřednictvím ověřené digitální identity (BankID, mojeID). Při implementaci nových technologií dbát na etická a bezpečnostní hlediska, zejména

na při práci s osobními údaji uživatelů.

- Poskytovat prostor k propojování regionálních aktivit, autorů, tvůrců, spolků a jiných místních organizací. Mapovat potřeby komunity. Zavádět participativní metody rozhodování do činnosti knihovny. Nabízet akce pro veřejnost a lekce pro školy či organizovat projekty zabývající se místem, regionem a regionálními osobnostmi.
- Nabízet dle místních potřeb poradenství v různých oblastech (např. bezplatné poradny právní, finanční, sociální), informačně podporovat uživatele v různých životních situacích, zprostředkovat jim informace z veřejné správy (např. orientace v plánovaném Portálu občana a pomoc s jeho užíváním).
- Vytvářet příležitosti pro uplatnění kreativity čtenářů a návštěvníků, zapojovat je do činnosti knihovny včetně lektorování, pomáhat jejich seberealizaci a osobnímu rozvoji, nabízet práci v tvůrčích dílnách různého typu, workshopech apod. Hledat další drobné laskavosti a tipy pro zpříjemnění a zatraktivnění pobytu v knihovně.

Implementační tabulka

Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšnosti
Sledovat aktuální a skutečné potřeby uživatelů	Knihovny v kraji	Zřizovatelé knihoven	Realizované průzkumy spokojenosti uživatelů dle standardu VKIS
Bezbariérová knihovna. Zajistit akce pro kulturní pluralitu se zohledněním potřeb např. jazykových menšin	Pověřené knihovny	Zřizovatelé pověřených knihoven	Realizace 2 multikulturních akcí za období strategie
Bezbariérová knihovna. Zajištění podpory pro uživatele se specifickými potřebami	KMHK	KMHK	Zveřejnění webové aplikace „Příběhy pomáhají s problémy“
Podpora čtenářské gramotnosti a propojení partnerství se školami	KMHK	KMHK, MAP/MAS	Navázání spolupráce se školními knihovnami v místě – PILOT

⁷ Standard VKIS od roku 2024 zavádí spolupráci veřejné knihovny se vzdělávacími institucemi jako nový parametr optimálního fungování knihovny.

Implementační tabulka			
Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšnosti
Prohlubování vzdělávacích služeb pro veřejnost a seniory, podpora demokratické společnosti	Knihovny v kraji	Knihovny v kraji	Realizovány přednášky, diskuse, lekce na digitální gramotnost nebo celospolečenská témata
Prohlubování vzdělávacích služeb v oblasti čtenářské pregramotnosti pro cílovou skupinu rodiny s dětmi 0–6 let	KMHK	Královéhradecký kraj	Zapojeno dalších 10 knihoven kraje do projektu Bookstart / S knížkou do života. Udržena finanční podpora projektu ze strany KHK
Inovace služeb. Zlepšování dostupnosti služeb knihovny	Profesionální knihovny v kraji	Zřizovatelé profesionálních knihoven, dotace VISK 3	10 % knihoven kraje nabízí varianty klasických služeb knihovny v režimu 24/7
Rozšiřovat komunitní služby, nabízet akce/lekce se vztahem k místu	Knihovny v kraji	Zřizovatelé knihoven	Realizovány akce na podporu regionu/komunity se zapojením více partnerů
Zprostředkovat informace z veřejné správy	Profesionální knihovny	Zřizovatelé profesionálních knihoven	Plněno zadání státu v oblasti informování a práce s Portálem občana – práce s širokou veřejností

2. Knihovní fondy

Východzí situace

Základem pro plnění povinností knihoven je dobrý knihovní fond. Měl by reagovat na požadavky svých uživatelů, respektovat aktuálnost informací obsažených v dokumentech, reagovat na změny formy dokumentů a na prostorové možnosti knihovny. Diskutovanou otázkou je financování nákupu knihovního fondu. Výše prostředků na nákup informačních zdrojů se mezi jednotlivými knihovnami velice liší. Řada profesionálních knihoven není svým zřizovatelem dostatečně financována, což omezuje akviziční činnost, a knihovny tak nemohou budovat kvalitní knihovní fondy.

V současné době knihovny v Královéhradeckém kraji nabízejí svým uživatelům především knižní dokumenty, některé obohacují svůj fond i o jiné druhy dokumentů (audioknihy, zvukové dokumenty, e-knihy, deskové hry, tematické

kufříky, ALBI tužky apod.). Všechny profesionální knihovny na území Královéhradeckého kraje mají svůj fond přístupný prostřednictvím on-line katalogů. Část knihoven s profesionálním pracovníkem dosud nedodává své záznamy do Souborného katalogu ČR a nemá provedenou harmonizaci lokálních autorit se souborem národních autorit. Několik knihoven v kraji má svůj knihovní fond dostupný prostřednictvím portálu Knihovny.cz.

Fondy malých neprofesionálních knihoven nejsou většinou aktualizovány a doplňovány, tento nedostatek je řešen výměnnými soubory. Řada neprofesionálních knihoven nemá svůj fond dostupný prostřednictvím on-line katalogů. Některé pověřené knihovny mají vytvořen souborný katalog, ve kterém jsou zahrnuty jak knihovní fondy jednotlivých neprofesionálních knihoven, tak fondy výměnných souborů.

Periodika, zejména pak regionální, nemají v katalogích knihoven kvalitní záznamy, často jsou katalogizována jako monografie. Většina knihoven je zapojena do projektu Česká knihovna na podporu akvizice titulů původní české literatury, literární vědy a věd příbuzných. Některé knihovny jsou zapojeny do projektu Cizojazyčná literatura.

Strategické cíle

Knihovní fondy knihoven splňují „Standard pro dobrý knihovní fond“. Knihovny se zapojí do celostátních akvizičních projektů, které jim umožní bezplatně obohacovat jejich fondy (např. Česká knihovna, Cizojazyčná literatura). Knihovní fondy jsou doplňovány cizojazyčnou literaturou podle potřeb jejich uživatelů. Fondy všech knihoven, včetně výměnných souborů, se rozšíří o další druhy dokumentů (zejména zvukové dokumenty).

Všechny knihovny s profesionálním knihovníkem zasílají své katalogizační záznamy do Souborného katalogu ČR. Knihovní fondy pověřených a větších městských knihoven jsou dostupné prostřednictvím portálu Knihovny.cz. Katalogy profesionálních knihoven mají kvalitní autoritní záznamy, lokální autority jsou harmonizované se souborem národních autorit. Katalogy pověřených knihoven obsahují kvalitní záznamy regionálních periodik a zpracovávají jejich analytiku.

Neprofesionální knihovny zpřístupní své fondy prostřednictvím on-line katalogu.

Opatření

- Aktualizovat knihovní fondy (včetně výměnných souborů) tak, aby byl zachován jejich optimální rozsah i obsah, a zároveň udržet rovnováhu mezi nově získanými přírůstky a úbytky nevyužívaných dokumentů.
- U knihoven zapsaných v evidenci knihoven pokračovat v projektu Česká knihovna, případně se zapojit do dalších vyhlášených akvizičních projektů.
- Doplňovat knihovní fondy včetně výměnných souborů, podle potřeb jejich uživatelů rozšiřovat i o nákup cizojazyčné literatury a o další druhy dokumentů, zejména o zvukové dokumenty, dále e-knihy, tematické kuffky, společenské hry, ALBI tužky apod.
- Zapojit všechny knihovny s profesionálním knihovníkem do spolupráce se Souborným katalogem ČR – poskytovat katalogizační záznamy, resp. je pravidelně aktualizovat (zejména u periodik).
- Provádět harmonizaci lokálních autorit se souborem národních autorit – profesionální knihovny.
- Aktualizovat záznamy regionálních periodik a u vybraných titulů zpracovávat jejich analytiku – pověřené knihovny.
- Za podpory pověřených knihoven okresu Náchod, Hradec Králové, Jičín a Rychnov nad Kněžnou zpřístupnit fondy neprofesionálních knihoven v jejich působnosti prostřednictvím on-line katalogů na webových stránkách jednotlivých knihoven.
- Zapojit pověřené a velké městské knihovny do projektu Knihovny.cz.

Implementační tabulka

Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Zapojení do akvizičních projektů umožňujících doplnění knihovních fondů (např. Česká knihovna)	Knihovny z kraje zapsané v evidenci knihoven	MK ČR	Obohacení fondů knihoven

Implementační tabulka			
Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Aktualizace knihovních fondů a výměnných souborů podle platných standardů	Pověřené a profesionální knihovny kraje	Provozovatelé knihoven, Královéhradecký kraj	Kvalitní fondy knihoven a výměnných souborů
Doplňování fondů knihoven a výměnných souborů o neknižní dokumenty a cizojazyčnou literaturu	Pověřené knihovny, profesionální knihovny, SVK HK	Provozovatelé knihoven, krajská knihovna, Královéhradecký kraj	Knihovní fondy obsahují knižní i jiné typy dokumentů podle požadavků uživatelů
Zasílání záznamů do Souborného katalogu ČR a jejich aktualizace	Knihovny v kraji s profesionálním pracovníkem	Provozovatelé knihoven	Profesionální knihovny na území kraje spolupracují se SK ČR
Harmonizace lokálních autorit se souborem národních autorit	Všechny profesionální knihovny	Provozovatelé knihoven	Katalogy knihoven obsahují kvalitní autoritní záznamy
Aktualizace záznamů regionálních periodik a jejich analytické zpracování	Pověřené knihovny	Provozovatelé knihoven	Kvalitní záznamy regionálních periodik a analytické záznamy v katalogích knihoven
Zpřístupnění fondů neprofesionálních knihoven v on-line katalogích	Pověřené knihovny okresu Náchod, Jičín, Hradec Králové a Rychnov nad Kněžnou	Provozovatelé knihoven, Královéhradecký kraj	Fondy neprofesionálních knihoven na území Královéhradeckého kraje jsou přístupné v on-line katalogích na webových stránkách knihoven
Zapojení knihoven kraje do portálu Knihovny.cz	Pověřené knihovny, profesionální knihovny	Provozovatelé knihoven	Většina knihoven má svůj fond dostupný prostřednictvím portálu Knihovny.cz

3. Prostory a vybavení knihoven

Východí situace

Prostory a vybavení jsou limitujícím faktorem pro fungování knihoven a pro rozvoj nových kompetencí. Modernizace knihovních prostor a obnova technického vybavení postupuje, ale pomalu, a přitom požadavky uživatelů stoupají. Zastaralé vybavení, nedostatečné prostory pro komunitní, kulturní a vzdělávací aktivity, neatraktivní formy zpří-

stupnění elektronických obsahů, absence nástrojů pro digitální vzdělávání či nedostatečná kvalita připojení k internetu brzdí činnost knihoven. Knihovny většinou sídlí v prostorách, které nebyly původně určeny pro provoz knihovny, takže rekonstrukce jsou náročné. Často se stává, že zřizovatel modernizaci knihovny řadu let jen plánuje a realizace se z finančních důvodů odkládá. Jsou

knihovny, ve kterých za posledních dvacet let neproběhla žádná investiční akce či obnova interiéru; investiční zanedbanost je největší u knihoven v malých obcích. V současné době nemá přibližně 70 % knihoven v obcích nad 1 000 obyvatel k dispozici prostor o velikosti odpovídající minimální hodnotě stanovené standardem VKIS, 51 % knihoven v malých obcích otvírá pro veřejnost místnost menší než 30 m², 66 % knihoven nemá bezbariérový přístup a 35 % knihoven v obcích do 3 000 obyvatel nemá vlastní webovou stránku.

Strategické cíle

Stále větší počet knihoven má k dispozici příjemné, bezbariérové a účelně vybavené prostory. Zřizovatelé knihoven podporují kvalitní modernizace prostor knihoven a aktivně hledají finanční zdroje k jejich včasné realizaci. Knihovny využívají interiérové i venkovní prostory, reagující na různorodé potřeby uživatelů. Prostory knihoven disponují příjemnou atmosférou a zároveň podporují regionální identitu. V malých obcích se vybudují multifunkční prostory přizpůsobené místním podmínkám a komunitě. V roli komunitního centra obce je knihovna bezpečná a bezbariérové místo pro setkávání, komunikaci a trávení volného času. Knihovna jako instituce neformálního celoživotního vzdělávání a partner školy nabízí prostory a vybavení umožňující různé styly učení a inovativní metody výuky. Knihovna zůstane místem kvalitního připojení k internetu a přes svoje virtuální prostředí nabízí přístup k centralizovaným službám knihoven.

Opatření

- **Financování modernizací knihoven:** Pro modernizace prostorového a technického vybavení vyhledávat vhodné zdroje financování včetně dotačních programů určených pro

knihovny na stavby a rekonstrukce, na inovace technologického vybavení (VISK, další celostátní programy, evropské dotace, projekty MAS). Dle místních podmínek využívat sružování finančních prostředků, v malých obcích hledat úspory formou sdílení prostor.

- **Krajská dotace pro knihovny:** Pokračovat každoročně v poskytování krajských dotací na podporu rekonstrukcí a vybavení knihoven; realizovat jako samostatný dotační program pro knihovny v obcích do 10 tis. obyvatel.
- **Dobré vybavení knihovny:** Dodržovat zásady dobrého vybavení knihovny.⁸ Zvyšovat kvalitu a estetickou úroveň knihovnických prostor využitím služeb odborníků (architektů, designerů), a to i u malých knihoven. V zadání k architektonickým studiím zohledňovat zásady bezbariérovosti, flexibility, udržitelnosti, energetické úspornosti. Zajistit při přípravách projektů účast knihovníka, případně metodika.
- **Informace k modernizacím prostor a vybavení:** Na úrovni kraje poskytovat metodickou pomoc při řešení prostorového a technického vybavení knihovnám zapojeným do systému regionálních funkcí, využívat služby Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukce knihoven MZK Brno.
- **Strategické plány knihoven:** Doplnit do základních dokumentů knihoven strategické plány rozvoje včetně řešení prostor a vybavení, usilovat o zařazení modernizací knihoven mezi priority měst a obcí.
- **Profesní vzdělávání k tématu „prostory a dobré vybavení knihoven“:** Zavést vzdělávání knihovníků a metodiků k tématům: optimální vybavení knihoven, architektonické zásady pro vybavení knihoven, zpracovávání strategických plánů.
- **Projekty:**
 - **Studijní a vědecká knihovna v Hradci**

⁸ Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. 4. přepracované vydání. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. ISBN 978-80-7050-725-4

Králové: Revitalizace depozitáře Pouchov, modernizace zázemí pro personál a ochrana fondu SVK v Hradci Králové

- **Knihovna města Hradce Králové:** Rekonstrukce dětského oddělení pobočky Kukleny, příprava stavby centrálního depozitáře pro uložení výměnných fondů okresu Hradec Králové

- **Městská knihovna Broumov:** Kulturní a kreativní centrum Městská knihovna v Broumově

- **Městská knihovna Slavoj Dvůr Králové**

nad Labem: Projekt Knihovna ve spojitelně
- **Knihovna Barunky Panklové Česká Skalice:** Kreativní knihovna Barunky Panklové

- **Průzkum vybavenosti knihoven:** Vyhodnocení indikátorů úspěšné realizace koncepce zajistit formou průzkumu vybavenosti knihoven přímo v terénu, výsledky průzkumu využít v metodice poskytované v rámci regionálních funkcí a pro koncepci v následujícím období.

Implementační tabulka

Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Financování modernizací knihoven	Zřizovatelé knihoven	Dotační programy, rozpočty zřizovatelů	Zvýšil se rozsah investičních prostředků využitých pro modernizace prostor a technologií
Krajská dotace pro knihovny	Královéhr. kraj, zřizovatelé knihoven	Královéhradecký kraj	Dotační program je vyhlašován každým rokem a je zřizovateli plně využíván; o úspěšně realizovaných projektech je pravidelně informována veřejnost
Dobré vybavení knihovny	Knihovny v kraji, zřizovatelé	Zřizovatelé knihoven	Nárůst počtu knihoven, které mají kvalitní a dostatečně velké prostory a odpovídající technické vybavení (dle standardu VKIS), mají vybavení pro realizaci svých aktivit (nárůst počtu knihoven, které pořádají akce)
Informace k modernizačním prostor a vybavení	Knihovny v kraji, zřizovatelé, krajská knihovna a pověřené knihovny	Královéhradecký kraj	Krajská knihovna a pověřené knihovny aktivně podporují zvyšování kvality a včasnost modernizací, vytvářejí k tomu vhodné nástroje metodického působení, spolupracují s odborníky v kraji i na celostátní úrovni

Implementační tabulka			
Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Strategické plány knihoven	Knihovny v kraji, zřizovatelé knihoven	Zřizovatelé knihoven	Nárůst počtu měst a obcí, které zařadily rozvoj knihoven mezi priority
Profesní vzdělávání k tématu „prostory a dobré vybavení knihoven“	Krajská knihovna	Královéhradecký kraj	Zajištění 2 vzdělávacích aktivit ročně (přednášky, exkurze, vydání publikace, správa samostatného tematicky zaměřeného oddílu na krajském webu Pro knihovny apod.), které směřují ke zvýšení úrovně znalostí knihovníků v oblasti prostorového a technického vybavení
Realizace konkrétních projektů v Hradci Králové, Broumově, Dvoře Králové n.L., České Skalici	Uvedené knihovny a zřizovatelé těchto knihoven	Zřizovatelé uvedených knihoven, NPO, další dotační programy	Projekty se podařilo realizovat v rozsahu plánovaném na léta 2024–2028
Průzkum vybavenosti knihoven	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Královéhradecký kraj	Realizace průzkumu. V jeho závěrech je výčet knihoven, které prošly v letech 2024–2028 rekonstrukcí nebo celkovou modernizací interiérů. Závěry obsahují výčet nejčastějších překážek, které modernizacím brání.

4. Služby knihoven knihovnám

Realizace regionálních funkcí čili pomoc větších knihoven menším otevírá cestu k efektivním knihovním službám, poskytují úspory a v mnoha případech je základní podmínkou pro udržení existence vesnické knihovny. Bez výměnných souborů a odborné pomoci ze strany větších knihoven by tyto knihovny stagnovaly i tam, kde mají občané o knihovně zájem. K plnému využití potenciálu regionálních funkcí je potřeba je cílevědomě posilovat, modernizovat a finančně podporovat.

Regionální funkce jsou rozděleny na jednotlivé části:

- 4. 1 Výměnné fondy
- 4. 2 Vzdělávání knihovníků
- 4. 3 Podpora knihoven

4. 1 Výměnné fondy

Výchozí situace

Dlouhodobé zkušenosti s tvorbou a distribucí výměnných souborů jsou zásadní a jednou z nejvíce využívaných a kladně hodnocených služeb. Nové služby v knihovnách, např. půjčování deskových her, půjčování elektronických ALBI tužek a interaktivních knih k těmto tužkám, mluvené

knihy, tematické kufříky apod., nabízejí možnosti rozšíření nabídky výměnného fondu.

Strategické cíle

Výměnné fondy jsou aktuální, mají širokou nabídku a připravují se knihovnám na míru.

Opatření:

- Rozšiřovat nabídku o knihovny věcí, seminární, hry, ALBI knížky...
- Pravidelně aktualizovat výměnné fondy a vyřešit pravidla využívání výměnných fondů, které již nejsou zařazovány do cirkulace.
- Podporovat vytváření a cirkulaci mimořádných výměnných souborů dle potřeb jednotlivých knihoven.

4. 2 Vzdělávání knihovníků

Výchozí situace:

Požadavky kladené na knihovny narůstají a zahrnují široké spektrum specializací. Jedná se např. o oblast digitalizace informačních zdrojů a poskytování elektronických služeb současné společnosti, o posilování komunitní a vzdělávací role knihovny apod. Úspěšnost proměny knihovny je tak ovlivněna mírou motivace knihovníků pro změnu její funkce a uvolnění jejich kapacit na rozvoj nových rolí. Přestože řada knihoven již implementovala komunitní aktivity do své činnosti, chybí pro tuto oblast cílená podpora, systém vzdělávání a metodická podpora zaměstnanců v oblasti komunitních kompetencí. Především v menších knihovnách je nezbytné se orientovat na předávání zkušeností mezi pracovníky jednotlivých knihoven nejen pro specifické případy komunitní práce.

Strategické cíle

Všichni knihovníci mají dostatek příležitostí, jak mohou splnit předepsaný rozsah vzdělávání.

Opatření:

- Motivovat knihovnický ke splnění předepsaného rozsahu vzdělávání, organizovat workshopy

s výměnou zkušeností a příklady dobré praxe. Navést a podporovat hlavně neprofesionální knihovnický z malých obecních knihoven v neformálním vzdělávání a předkládat jim dostatečnou a kvalitní nabídku k využití.

- Využívat i možnost on-line vzdělávání. Nabídku vystavovat na webu pověřené knihovny.
- Zajistit školení knihovníků tak, aby pokud možno pokrývala širokou škálu knihovních služeb a umožňovala splnit vzdělávací standardy (48 hodin vzdělávání pro profesionální knihovny, 8 hodin pro knihovnický neprofesionálních knihoven).
- Podporovat trend bezbariérové knihovny vzděláváním knihovníků v oblasti komunikace s lidmi s hendikepem.
- Realizovat kurzy z dotačního podprogramu VISK 2 (např. rozvoj lektorských dovedností knihovníků – učící knihovník, seznámení s problematikou systému Portálu občana apod.).

4. 3 Podpora knihoven

Výchozí situace:

V rámci podpory je malým knihovnám nabízena metodická, případně praktická pomoc při pořádání vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit, které přispívají k rozvoji společenského a kulturního života v obci. Zřizovatelé často zapomínají, že knihovna není pouze půjčovna knih. Knihovnám je doporučováno zapojení do celostátních kampaní a propagace knihovních služeb prostřednictvím oceňování knihoven a knihovníků v rámci soutěže Vesnice roku, Knihovna roku Královéhradeckého kraje a Knihovnice/Knihovník roku Královéhradeckého kraje.

Strategické cíle

Udržení výše dotace na regionální funkci či zvyšování výše dotace s ohledem na inflaci.

Větší podpora knihoven plnicích většinu standardů VKIS. Další knihovny pracují podle definice „knihovna-půjčovna“.

Účast knihoven v soutěžích (např. Knihovna roku Královéhradeckého kraje, MARK) a ocenění Knihovnice/Knihovník roku Královéhradeckého kraje jako cesta pro zkvalitňování služeb knihoven.

Opatření:

- Podporovat zapojení knihoven do celostátních kampaní na podporu čtenářství a celospolečenské prestiže četby.
- Podporovat malé knihovny ve využívání všech dostupných příležitostí a pomáhat jim v této oblasti.
- Připravit novou definici pro knihovny, které neplní standardy.

- Podporovat profesionalizaci knihoven v obcích nad 1 800 obyv.
- Zefektivnit komunikaci a informovanost napříč celou krajskou sítí směrem ke zřizovatelům.
- Budovat speciální oddíl pro knihovníky na webových stránkách knihoven s metodickou působností jako nástroj elektronické metodiky, vzájemné informovanosti a sdílení činností.
- Nabízet metodickou a praktickou pomoc knihovnám, které se hlásí do soutěží, a s finanční podporou Královéhradeckého kraje organizovat soutěž Knihovna Královéhradeckého kraje.

Implementační tabulka			
Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Rozšiřování nabídky výměnného fondu	Pověřené knihovny	Pověřené knihovny	Nabídka výměnného fondu se rozšířila o audioknihy, společenské hry ad.
Pravidelná aktualizace výměnného fondu	Pověřené knihovny	Pověřené knihovny	Výměnné fondy jsou aktualizovány, ročně je vyřazen minimálně stejný počet dokumentů, jako je jich nakoupen
Nabídka a doporučení na neformální vzdělávání	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Na webových stránkách krajské knihovny a pověřených knihoven jsou sekce věnované vzdělávání
Udržení výše dotace na RF či její zvyšování s ohledem na inflaci	Královéhradecký kraj	Královéhradecký kraj	Regionální funkce jsou nadále financovány v přiměřené výši krajem
Pomoc s profesionalizací knihoven v obcích nad 1 800 obyv.	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Královéhradecký kraj, rozpočty obcí	V obcích nad 1 800 obyv. jsou zřizovány profesionální knihovny
Metodická a praktická pomoc knihovnám, které se hlásí do soutěží	Krajský úřad, knihovny Královéhradeckého kraje	Královéhradecký kraj	Každý rok se uskuteční krajská soutěž a knihovny kraje se zapojí do celostátních soutěží

Implementační tabulka			
Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Nabídka on-line vzdělávání na webu pověřené knihovny	Pověřené knihovny	Pověřené knihovny	Součástí sekce vzdělávání na webu je i nabídka on-line vzdělávání
Realizace vzdělávání: • Portál občana • Učící knihovník • Komunikace s lidmi s hendikepem	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Vzdělávání v každé z uvedených oblastí bylo realizováno minimálně jednou v období let 2024–2028
Návrh definice pro malé knihovny, které neplní standardy	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Definice „knihovna-půjčovna“ je připravena k realizaci
Vytvoření příručky a dalších krajských pomůcek pro práci a vzdělávání neprofesionálních knihovníků	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Využívání příručky a dalších pomůcek; propagace ve zpravodaji U nás
Zapojení do celostátních kampaní	Knihovny v kraji	Knihovny v kraji	Propagace celostátních kampaní, pořádání vlastních akcí v rámci celostátních kampaní
Pravidelná aktualizace oddílu pro knihovníky na webových stránkách knihoven s metodickou působností nejméně 4x do roka	Krajská knihovna a pověřené knihovny	Krajská knihovna a pověřené knihovny	Aktuální a funkční oddíly pro knihovníky na webech knihoven (kontrolu oddílů pověřených knihoven zajistí SVK HK a oddíl pro knihovny SVK HK zhodnotí metodici pověřených knihoven)

5. Digitalizace a využívání digitálních knihoven

Výchozí situace

V souladu s předchozími koncepcemi je v kraji budována jedna digitální knihovna a na KDJ je digitalizován nejen fond krajské knihovny, ale i dalších městských a muzejních knihoven kraje. Problémy s ochotou či možností se zapojit byly vyřešeny tím, že SVK HK začala zajišťovat i pro další knihovny celý proces: od výběru dokumentů, přes rekatologizaci, až po uložení dat a zpřístupnění v Digitální knihovně SVK HK. Výběr dokumentů je komplikován nekvalitními a neúpl-

nými záznamy v katalogích knihoven či úplnou absencí nebo nepřístupností on-line katalogu (v případě muzejních knihoven). Digitální knihovna SVK HK je od března 2022 přístupná veřejnosti v režimu DNNT; tuto službu poskytuje SVK HK jako teprve čtvrtá knihovna v ČR. Díky tomu má veřejnost přístup i k autorsky chráněným dílům odkudkoli, bez nutnosti fyzické návštěvy knihovny. V souvislosti s větší dostupností obsahu začala SVK HK od roku 2023 ve spolupráci s pověřenými knihovnami po okresech systematicky proškolo-

vat zaměstnance profesionálních knihoven kraje ve využívání digitálních knihoven a DNNT. Smlouvu o přístupu k DNNT mají (kromě SVK HK) s NK uzavřeny pouze tři pověřené knihovny, dvě další městské knihovny a jedna univerzitní. Stále je však nedořešen problém dlouhodobé archivace digitálních dokumentů, SVK HK zajišťuje bitovou ochranu dat, nikoli logickou. S narůstajícím množstvím dat vzrůstají nejen nároky na technologie (HW i SW), ale i na personál – pro kvalitní dlouhodobé uložení je nutné posílit oddělení digitalizace SVK HK o pozici metadatového specialisty.

Muzeum východních Čech realizuje od roku 2023 tříletý projekt Krajského digitalizačního centra pro oblast muzejnictví (z Národního plánu obnovy), jehož hlavním cílem je vybavení muzeí a galerií zřízených Královéhradeckým krajem technologiemi pro následnou digitalizaci a digitální dokumentaci sbírek. Krajská knihovna pak digitalizuje (i z fondů muzejních knihoven) regionální monografie (a v menší míře i periodika). Aktivita obou těchto krajských institucí se tak nedubluje, ale doplňuje.

Strategické cíle

V uvedeném období dojde k rozšíření spolupráce KDJ s dalšími knihovnami v kraji a k postupnému doplňování Digitální knihovny SVK HK o regionální dokumenty z fondů těchto knihoven. V závislosti na vyhlášení výzvy z Národního plánu obnovy bude podán projekt na optimalizaci technologií na KDJ. Vyhlášení se předpokládá v 1. čtvrtletí 2024 a realizace pak do konce roku 2024. Budou optimalizovány technologie pro ukládání a zálohování dat z digitalizace a vybavení bude doplněno o skener k digitalizaci starých tisků, vč. licencí na švabach/frakturu. Vzhledem k nárůstu množství dat na digitalizaci a jejich různorodosti (vzhledem k různé době vzniku – od roku 2001 do současnosti) bude během let 2024–2025 oddělení rozšířeno o pozici metadatového specialisty. V roce 2023 započaté vzdělávání knihovníků

v kraji, zaměřené na využívání digitálních knihoven a DNNT, pokračuje. Ve spolupráci s pověřenými knihovnami budou vyškoleni metodici a vedoucí profesionálních knihoven všech okresů, dle možností a zájmu budou probíhat i školení pro další zaměstnance knihoven v kraji. Profesionální knihovny seznámené na školeních s DNNT uzavřou s Národní knihovnou smlouvy o využívání DNNT a začnou tuto službu nabízet svým čtenářům.

Krajská knihovna započne s mapováním fondů muzeí a vyhledáváním regionálních dokumentů vhodných k digitalizaci. Muzeum východních Čech bude prostřednictvím Krajského digitalizačního centra Královéhradeckého kraje pro oblast muzejnictví, tradiční lidové kultury a kulturních kreativních odvětví koordinovat digitalizaci sbírek muzejní povahy. Instituce zřízené krajem budou vybaveny potřebnými technologiemi včetně datového skladu pro ukládání a zálohování digitalizátů. Digitalizace bude probíhat dle jednotné metodiky vytvořené MVČ – pro instituce zřízené krajem bude závazná, pro ostatní doporučena. Takové formy digitalizace, které nebude možné provádět v jednotlivých muzeích a galeriích, zajistí Krajské digitalizační centrum.

Opatření

- Připravit a realizovat projekt na optimalizaci technologií KDJ (v závislosti na vyhlášení výzvy z Národního plánu obnovy) vč. doplnění o vybavení na digitalizaci starých tisků.
- Zdigitalizovat regionální fondy dalších knihoven Královéhradeckého kraje a zpřístupnit je v Digitální knihovně SVK HK (každý rok min. 1 vybraná knihovna).
- Pokračovat v realizaci školení knihovníků v kraji.
- Uzavřít smlouvy s Národní knihovnou o využívání DNNT. Předpokladem je zajištěné ověřování identit – vlastní IdP nebo ověřování přes Knihovny.cz (nutná smlouva).
- Zmapovat regionální dokumenty ve fondech

- Realizovat projekt Krajského digitalizačního centra pro oblast muzejnictví (MVČ).

- Zajistit digitalizaci a digitální dokumentaci sbírek.

Implementační tabulka

Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Realizace projektu Optimalizace technologií KDJ	Krajská knihovna	NPO, Královéhradecký kraj, krajská knihovna	Projekt je realizován, technologie KDJ optimalizovány
Digitalizace fondů dalších knihoven kraje	Krajská knihovna, vybrané knihovny	Krajská knihovna	Jsou zdigitalizovány regionální fondy 5 knihoven
Školení knihovníků v oblasti digitálních knihoven	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna	Jsou proškoleni zástupci profesionálních knihoven v kraji
Zapojení profesionálních knihoven do DNNT	Pověřené knihovny a další profesionální knihovny	Pověřené knihovny a další profesionální knihovny	Do DNNT jsou zapojeny všechny pověřené knihovny a min. 75 % profesionálních knihoven
Mapování regionálních knihovnických fondů muzeí v kraji za účelem digitalizace	Krajská knihovna	Krajská knihovna	Regionální fondy muzeí jsou zmapovány a vybrané dokumenty jsou zdigitalizovány
Realizace projektu krajského digitalizačního centra pro oblast muzejnictví	Muzeum vých. Čech	NPO, Muzeum vých. Čech, Královéhradecký kraj	Projekt je realizován, muzea jsou technologicky dovybavena
Digitalizace a digitální dokumentace sbírek	Muzeum vých. Čech, muzea a galerie	Muzeum vých. Čech, muzea a galerie	Ročně dojde k digitální dokumentaci a digitalizaci 2 % záznamů v CES napříč celým krajem

6. Propagace

Východzí situace

Akce vyplývající z minulé koncepce jsou propagovány běžným způsobem, ale koncepce nebývá explicitně zmíněna, anebo jen výjimečně, tj. knihovníci o koncepci primárně ví, ale veřejnost a partneři často nikoli. Propagace jednotlivých akcí probíhá prostřednictvím různých webů, Facebooku a Instagramu, dále v tištěných médiích

nebo prostřednictvím tiskových zpráv. Propagace a motivace směrem ke knihovníkům pokračuje vyhlašování soutěží Knihovna roku Královéhradeckého kraje, Knihovnice/Knihovník Královéhradeckého kraje či pořádáním tradiční Krajské knihovnické konference. V rámci spolupráce s komisí soutěže Vesnice roku se připravují analýzy činnosti soutěžících knihoven a je nabízena

metodická pomoc při přípravě soutěže.

Strategické cíle

Propagovat služby, vzdělávání (formální i neformální) pro veřejnost. Zajistit vzdělávání pro knihovníky (profesionální i neprofesionální) v oblasti propagace vzhledem k jejich možnostem – trvá z minulých koncepcí.

Podporovat a propagovat udržitelné projekty v oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti a komunitního života, což jsou projekty, které trvají. Nově bude třeba podporovat povědomí o moderních technologiích včetně umělé inteligence, a to formou neformálního vzdělávání pro veřejnost. Bude důležité podporovat i témata z minulých let, která budou neustále aktuální, např. udržitelnost, mediální gramotnost, rozpoznávání falešných zpráv v digitálním světě, a dále připomínat regionální témata – výročí, autory, vydavatele, zajímavé osobnosti apod.

Knihovny jsou vnímány jako bezpečná, bez-

bariérová, příjemná a inspirující místa, která podporují kulturu a vzdělávání včetně celoživotního neformálního vzdělávání. Knihovníci jsou vnímáni jako školitelé a poradci – možnost personalizovat knihovnu prostřednictvím knihovníků.

Opatření

- Popularizovat novou strategii směrem k malým knihovnám, ke knihovnkům i zřizovatelům tak, aby i v omezených podmínkách byly malé knihovny schopné ji naplňovat.
- Pokračovat ve vzdělávání knihovníků i v malých knihovnách nejen v oblasti propagace, ale i v nových trendech, např. v oblasti AI, digitální identity, digitálního občanství aj.
- Oceňovat úspěchy knihoven a knihovníků na celokrajské nebo oblastní úrovni.
- K prezentaci knihoven využívat publikační činnost, výroční zprávy, metody marketingu a aktivních public relations, propagační kampaně.

Implementační tabulka

Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Pokračovat ve spoluorganizaci a propagaci vyhlášení titulu Knihovnice/ Knihovník roku Královéhradeckého kraje	Krajská knihovna, SKIP 08, pověřené knihovny	Královéhradecký kraj, SVK HK, SKIP 08	Realizace slavnostních vyhlášení jednotlivých ročníků titulu Knihovnice/Knihovník Královéhradeckého kraje v součinnosti s odd. služeb knihovnám SVK HK (5x)
Popularizovat soutěž Knihovna roku Královéhradeckého kraje	Krajská knihovna, knihovny v kraji, Královéhradecký kraj	Královéhradecký kraj, SKIP 08	Zveřejňování tiskových zpráv ve veřejných médiích, článků ve zpravodaji U nás, sdílení událostí na sociálních sítích SVK HK, pověřených knihoven a knihoven KHK
V popularizaci nové Strategie se zaměřit zejména na malé knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny, Královéhradecký kraj	Královéhradecký kraj, SVK HK	Sdílení na sociálních sítích SVK HK a pověřených knihoven, informační letáky pro veřejnost, zkrácená verze strategie na letáčích a popularizační články ve zpravodaji U nás

Implementační tabulka			
Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Zapojit se do celostátně vyhlášených propagačních kampaní (Noc vědců, Týden knihoven, Březen – měsíc čtenářů...)	Krajská knihovna, SKIP 08 a knihovny v kraji	SVK HK, SKIP 08, knihovny v kraji	Zapojení SVK HK do Noci vědců (na různá témata – events), do Týdne knihoven a Březnu – měsíce čtenářů (přednášky, tiskové zprávy, event. výstavy, propagace na sociálních sítích zúčastněných subjektů)
Zapojit se do projektů k vzdělávání veřejnosti	Krajská knihovna	Dotační programy, Královéhradecký kraj	Realizace projektu Zvyšování povědomí o významných místech KHK, projekty z Nadace OSF
Propagace regionálních témat	Krajská knihovna, pověřené knihovny	SVK HK, knihovny v kraji, dotační programy	Uspořádání přednášek a výstav na téma region a regionální osobnosti, propagace na sociálních sítích
Propagace společných projektů směrem k veřejnosti: <ul style="list-style-type: none"> • krajská dotace na rekonstrukce a vybavení knihoven • krajská soutěž Knihovna Královéhradeckého kraje • projekt Bookstart 	Krajská knihovna, knihovny v kraji	Královéhradecký kraj	Tiskové zprávy, sdílení na sociálních sítích SVK HK a pověřených knihoven

7. Advokacie

Výchozí situace

Advokacie knihoven reaguje na potřebu veřejných knihoven prosazovat své zájmy a obhajovat svoji existenci. Knihovny jsou stále více nuceny objasňovat svým zřizovatelům, že jejich role nespočívá pouze v půjčování knih. Je pro ně nezbytné upozorňovat na svůj potenciál v oblastech, jako je celoživotní vzdělávání, informační gramotnost, poskytování služeb e-governmentu a dalších. Významný potenciál knihoven spočívá v sounáležitosti s kulturními hodnotami obce. V současnosti vzrostla potřeba obhajoby knihoven z důvodu ekonomické situace, kdy dochází k úsporným opatřením.

Strategické cíle

Seznámit knihovny v našem kraji se základní-

mi principy advokacie a usnadnit jejich implementaci do praxe vybavením nástroji pro vysvětlování úlohy knihoven. Pomocí těchto nástrojů jsou knihovny schopny ovlivňovat rozhodování místních samospráv, regionálních institucí a orgánů. V neposlední řadě jim slouží pro získání politické a finanční podpory pro transformaci knihoven na moderní informační, vzdělávací, kulturní a komunitní centra. Důsledkem je zvýšení prestiže knihoven, propagace služeb a vyčíslení hodnoty služeb. Využití možností advokacie pomůže vedoucím knihoven podílet se na politickém a finančním rozhodování obce, a knihovny tak budou mít dostatek finančních prostředků pro svoji činnost a rozvoj.

Opatření

- Využívat statistické výstupy sledování výkonů knihoven pomocí celostátně doporučených indikátorů (standard veřejných knihovnických a informačních služeb, standard pro dobrý knihovní fond, benchmarking, výpočty návratnosti investic) na krajské i oblastní úrovni a výsledky těchto měření zveřejňovat a poskytovat k řízení knihoven.
- Zvyšovat počet zapojených knihoven do benchmarkingu se zaměřením na profesionální knihovny.
- Nabízet vzdělávací akce a semináře s tema-

tikou advokacie knihoven vedoucím knihoven. Zajistit propagaci advokacie knihoven, aby její nástroje byly používány v praxi.

- Zvyšovat informovanost o advokacii knihoven prostřednictvím časopisu U nás a dalších komunikačních kanálů.
- Spolupracovat s oddělením kultury a památkové péče odboru kultury, památkové péče a cestovního ruchu Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a hledat způsoby podpory vedoucích knihoven při jednání se zřizovateli.
- Sestavit seznam zdrojů, kde jsou informace využitelné pro advokacii knihoven.

Implementační tabulka

Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Zajistit propagaci advokacie knihoven tak, aby její nástroje byly používány v praxi zpřístupněním informací a zdrojů k tématu advokacie knihoven. Zvyšovat informovanost o advokacii knihoven prostřednictvím zpravodaje U nás a dalších komunikačních kanálů.	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Systematicky utříděné informace na webu SVK HK, články v knihovnických časopisech
Sestavit seznam zdrojů, kde jsou informace využitelné pro advokacii knihoven	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Na webech SVK HK a pověřených knihoven je k dispozici seznam zdrojů zabývajících se advokací knihoven
Zveřejňovat a poskytovat k řízení knihoven statistické výstupy sledování výkonů knihoven pomocí celostátně doporučených indikátorů (standard veřejných knihovnických a informačních služeb, standard pro dobrý knihovní fond, benchmarking, výpočty návratnosti investic) na krajské i oblastní úrovni	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Každoročně vydaná publikace Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v daném roce. Dle potřeby poskytovat analytické výstupy.

Implementační tabulka			
Opatření	Odpovědnost	Zdroje financování	Indikátor úspěšné realizace
Zvyšovat počet zapojených knihoven do benchmarkingu se zaměřením na profesionální knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Zvýšil se počet knihoven zapojených do benchmarkingu
Nabízet vzdělávací akce a semináře s tematikou advokacie knihoven vedoucím knihoven	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Krajská knihovna, pověřené knihovny	Uspořádané vzdělávací akce, semináře a workshopy

Hodnocení strategie

Průběžné hodnocení strategie se uskuteční v roce 2026 (revize a doplnění či změny indikátorů úspěšnosti). Konečné vyhodnocení se uskuteční v druhé polovině roku 2028. Hodnocení provedou členové pracovních skupin jednotlivých priorit a metodičky pověřených knihoven.

Seznam zkratk

AI – Umělá inteligence	(Nadace otevřené společnosti)
CES – Centrální evidence sbírek muzejní povahy	NK – Národní knihovna
CPK – Centrální portál knihoven	NPO – Národní plán obnovy
DNNT – Díla nedostupná na trhu	RF – Regionální funkce
EDD – Elektronické dodávání dokumentů	SK ČR – Souborný katalog České republiky
HW – Hardware	SKIP – Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR
IOP – Integrovaný operační program	SVK HK – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové
IROP – Integrovaný regionální operační program	SW – Software
KDJ – Krajská digitalizační jednotka	SWOT analýza – Angl. Strengths (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti), Threats (hrozby)
KHK – Královéhradecký kraj	VISK – Veřejné informační služby knihoven (dotační program MK ČR)
KMHK – Knihovna města Hradce Králové	VKIS – Veřejné knihovnické a informační služby
MAP – Místní akční plán	24/7 – Otevřeno 24 hodin 7 dní v týdnu
MAS – Místní akční skupina	
MK ČR – Ministerstvo kultury České republiky	
MVČ – Muzeum východních Čech	
MVS – Meziknihovní výpůjční služba	
MZK Brno – Moravská zemská knihovna Brno	
Nadace OSF – Angl. Open Society Foundations	

Autorský kolektiv

- **Úvod** – Mgr. Petra Řoutilová (SVK v Hradci Králové)
- **Knihovny Královéhradeckého kraje** – kolektiv autorů Výroční zprávy o výkonu regionálních funkcí v knihovnách Královéhradeckého kraje v roce 2022 a statistické ročenky Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2022
- **SWOT analýza současného stavu systému knihoven Královéhradeckého kraje** – společná práce členů všech skupin
- **Vize knihoven Královéhradeckého kraje** – společná práce členů všech skupin
- **Služby knihoven pro veřejnost** – vedoucí: Mgr. Barbora Čížinská (Knihovna města Hradce Králové), dále Mgr. Hana Hornyčová (SVK v Hradci Králové), Mgr. Daniela Ridlová (SVK v Hradci Králové)
- **Knihovní fondy** – vedoucí: Mgr. Jitka Káchová (Městská knihovna s RF v Trutnově), dále Bc. Gabriela Brokešová (Knihovna Regionálního muzea a galerie v Jičíně), Lucie Dlouhá (Městská knihovna s RF v Trutnově), Mgr. Dana Novotná (SVK v Hradci Králové)
- **Prostory a vybavení knihoven** – vedoucí: Bc. Eva Semrádová (SVK v Hradci Králové), dále Iona Halbrštátová (Knihovna města Hradce Králové), Ing. Radka Mecnerová (Městská knihovna Opočno), Ivana Nývltová (Muzeum východních Čech)
- **Služby knihoven knihovnám** – vedoucí: Helena Vejvarová (Knihovna Václava Čtvrtka v Jičíně), dále Miroslava Cvejnová (Městská knihovna Dobruška), Naděžda Kaločová (Městská knihovna Rychnov nad Kněžnou), Mgr. et Bc. Agnieszka Ewa Lamr (SVK v Hradci Králové), Mgr. Tereza Michelová (Městská knihovna Vamberk)
- **Digitalizace a využívání digitálních knihoven** – vedoucí: Mgr. Lucie Jirků (SVK v Hradci Králové), dále Mgr. Kateřina Čecháková (Muzeum východních Čech), Mgr. Ladislav Hosák (SVK v Hradci Králové)
- **Propagace** – vedoucí: Bc. Vladimíra Buchtová (SVK v Hradci Králové), Mgr. Pavlína Mazánková (Krajský úřad Královéhradeckého kraje), Bc. Eva Semrádová (SVK v Hradci Králové), Mgr. Jakub Škuta (SVK v Hradci Králové)
- **Advokacie** – vedoucí: Bc. et Bc. Edita Čudová (SVK v Hradci Králové), Miroslava Cvejnová (Městská knihovna Dobruška), Mgr. Olga Halamová (Univerzitní knihovna Univerzity Hradec Králové), Bc. Kateřina Hubertová (Knihovna města Hradce Králové), Mgr. Pavlína Mazánková (Krajský úřad Královéhradeckého kraje)

KONCEPCE ROZVOJE KNIHOVEN V ČESKÉ REPUBLICCE NA LÉTA 2021–2027 S VÝHLEDEM DO ROKU 2030

- 1.** Knihovny jako pilíře občanské společnosti a přirozená centra komunit
- 2.** Knihovny jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce
- 3.** Knihovny jako správci kulturního a znalostního bohatství